

GAZETA LWOWSKA

BIURA REDAKCJI i ADMINISTRACJI:
Lwów, plac Smolki 3. I p.
Redaktor naczelny przyjmuje codziennie
od godziny 11—12.
Listy należy frankować. — Reklamacje otwarte
wolne od opłaty.

Telefony:
REDAKCJI
21—18
ADMINISTRACJI
21—17

WYCHODZI CODZIENNIE O GODZINIE 3-ej POPO-
ŁUDNIU Z WYJĄTKIEM DNI POŚWIĄTECZNYCH
REDAKTOR NACZELNY I ODPOWIEDZIALNY
Dr. MARCELI SZAROTA.

CENA
NUMERU
20 gr.

PRENUMERATA:
Miejscowa miesięczna i bez dostawy do
domu 480 z dostawą 530. Zamiejscowa
miesięczna z przesyłką pocztową 530 —
Zagranicą 7 — P. K. O. Nr. 141.690.

Kanał czy tunel?

Przed laty, laty dawnymi, zmarły już dziś Lord Balfour, — kiedy poruszono kwestję przebudowa pot kanałem La Manche tunelu, któryby drogą lądową połączył Anglię z Francją — wypowiedział pełne sentymentu zdanie: „Wszak ocean jest naszym wiernym przyjaciłem; broni nas wytrwale przez stulecia. I chciałbyś tak dobrobrownie, z własnego popędu wyzerze się jego przyjaźni?”

Takie rozumowanie, które wdążyło się w krew i keści morskiej mentalności Anglika, triumfuje w Anglii, — zdaje się — po dzień dzisiejszy. Obecą jest nam wszelka logika i jakakolwiek argumentacja; stało się wiarą całego tego wyspiarskiego narodu; wskie pasmo wód, rozciągające się między północną Francją a południową Anglią jest niejako talizmanem morskiej potęgi Wielkiej Brytanii, którego wyzerze się tak ciężko, tak boleśnie.

W tem tkwi niewątpliwie lwa część powodów, dla których przed kilku dniami londyńska Izba Gmin — niewielką poprawą większością — odrzuciła projekt budowy tunelu pod kanałem La Manche.

Odrzuciła go nie po raz pierwszy a najprawdopodobniej i nie po raz ostatni. Od pół wieku niemal pokutuje z tamtej strony Kanalu myśl przekonania się popod morskimi falami z Anglii do Francji i wybrukowania w ten sposób turystyce, handlowi, przemysłowi drogi nowej, drogi wygodnej, drogi lądowej. I rzecz niezmiernie ciekawa i charakterystyczna. Ilkroć pomyśl tego rodzaju powstanie, tyle razy towarzyszy jego narodzinom aplauz, entuzjazm. Wkrótce jednak podnosi głowę krytycyzm, w ślad za nim idzie apatia, niechęć, projekt upada, niby na zawsze a w rzeczywistości po to, by za lat parę powstać na nowo, niby feniks i popiołów.

Ostatnio przypominał sobie sprawę tunelu w kwietniu 1929 r. Baldwin. Zaprosił tedy do siebie na naradę Mac Donalda (ten nie był jeszcze wówczas premierem) i Lloyd Georgea, jako że byli przewodcami dwu innych, największych stronnictw politycznych, i zachęcony przez nich, urządził na wielką skalę publiczną na ten temat ankietę. Była ona, nawiasem mówiąc — piątą z szeregu w ciągu trzydziestu lat bieżącego stulecia. W międzyczasie wprawdzie na fotelu premiera zastąpił Mac Donald Baldwina, ale nie uchodziło nikomu naruszać sakr poważnej instytucji, jak zorganizowany ad hoc komitet „tunelowy”. Ostatecznie — na rozkaz jego królewskiej mości — w dniu 4 czerwca 1930 przedłożono parlamentowi bill o tunelu, który — jak to można było nawet przewidzieć i w co nie wątpił naraz jego inicjatorzy — runął sromotnie.

Dlaczego? Na to netykło na szerokim świecie, ale przewidywaliśmy w Anglii nikt nie potrafi dać logicznej, ścisłej odpowiedzi. Bo czyż można wyobrazić sobie coś korzystniejszego, jak zamiast przeladowywać siebie i bieżać z pociągami na okret, tylko po to, by w kilka godzin pójść nastąpił powrót z okrętu do pociągu, —

Rezultaty wizyty kanclerza Schobera w Budapeszcie.

Budapeszt, 9 lipca. (PAT). W czasie swego pobytu w Budapeszcie kanclerz austriacki Schober odbył szereg narad z premierem Bethlenem, ministrem spraw zagranicznych Walko i kilku innymi członkami rządu węgierskiego, jak głosi komunikat urzędowy w czasie tych rozmów traktowa o kwestie interesujące oba kraje, przycyżem stwierdzono, że stosunki łączące obecnie Węgry i Austrię umacniają się stale więcej szczerze przyjaźni oraz że istnieje całkowita zgodność w

unormowaniu kwestji dotyczących obu krajów. Jednym z tematów rozmów była sprawa traktatu arbitrażowego węgiersko-austriackiego z r. 1923, który ma być obecnie uzupełniony przez traktat przyjaźni i arbitrażu. Co się tyczy kwestji gospodarczych interesujących oba kraje porozumiano się co do powołania obustronne komisji dla zbadania środków racjonalnej wymiany gospodarczej między obu krajami.

Schwytanie kurjerów komunistycznych.

Wilno, 9 lipca. (PAT). „Kurjer Wileński” donosi: Noc wczorajszej patrol KOP-u kontrolując odcinek graniczny Kniahiznie w rejonie Rakowa zauważył z osobników ukrytych na drzewie. Na rozkaz patroli osobnicy ci zeszli z drzewa, przycyżem jeden z nich byłszwadźnic rzuć w

twarz żołnierzy jakiś prozek poczem obaj rzucili się do ucieczki. Żołnierze dali kilka strzałów — alarmowych, na odgłos których nadbiegła pobliska patrol zatrzymując uciekających. Jak się okazało w ręce władz KOP-u wpadli kurjerzy komunistyczni z Mińska z instrukcjami.

Odsłonięcie pomnika w Ameryce.

Milwaukee, 9 lipca. (PAT). Odbyła się tu uroczystość odsłonięcia pomnika ku czci poległych w wojnie światowej żołnierzy amerykańskich polskiego pochodzenia. Pomnik stoi na cmentarzu św. Wojciecha. Uroczystość odbyła się w obecności generacji armii uni i marynarki, oddziałów wojskowych, pielęgniarek i kapeli legionu

amerykańskiego. Przemawiały wybitne osobistości z pośród Amerykan i Polaków, wśród tych ostatnich sędzia Kleczka. Znaczący trzeba, iż na tym samym cmentarzu spoczywają zwłoki Jana Czajki, który był pierwszym żołnierzem amerykańskim zabitym na froncie w czasie wojny.

Katastrofalny spadek poziomu wody w Wiśle.

Kraków, 9 lipca. (PAT). Panujące od pierwszych dni czerwca niezwykłe upały i brak opadów spowodowały katastrofalny spadek wody na Wiśle. Stan wody obniżył się o 70 cm. poniżej stanu normalnego, czego nie notowano od przeszło two lat. Podobnie katastrofalną i długotrwałą posuchę zanotowano w kraju w r. 1830, kiedy

przez szereg miesięcy nie spadła ani kropka deszczu. Stan wody obniżał się z dnia na dzień. W niektórych miejscach zaczynały pokazywać się glazy dennie. Są jednak i dodatnie strony posuchy, gdyż dotychczas nie notowano ani jednego wypadku utonięcia. Żegluga na Wiśle została całkowicie wstrzymana.

wsiąg na stacji Victoria w Anglii do pociągu i po pewnym czasie bez trudu, wstrząsu i przesiadania oraz bez morskiej choroby, znaleź się w dowolnym mieście kontynentu?

Militarny wątpliwość przeciw tunelowi dziś chyba poważnie nikt nie podnosi. Bo czyż dawać może ochronę ów pasiek morza w czasach, kiedy niby mała rzeczkę, w ciągu minut niewiele przekroczyć jej mogą niezliczone eskadry samolotów? Nikt też serjo nie myśli o możliwości inwazji tunelem armji lądowej do Anglii. Należy przypuścić, że przeciwnik z radością przyjąłby do wiadomości fakt, że w tunel włożono milion żołnierzy nieprzyjacielskich, bo przy dzisiejszym stanie techniki niewielki byłoby zerwać zalać ich wodą, wytruć gazami, zniszczyć pod gruzami rozsadzonego dynamitu tunelu. Dla trudnej podwodnych też nie byłoby trudnym w krótkim czasie cały tunel uczynić niezdatnym do użytku. Wtęc nie w tem tkwi rzecz istotna.

Podają niektórzy inny powód: strumień turystów nie płyna nigdy z Francji do Anglii, — lecz zawsze od-

Flota angielska opuściła Gdynię.

Gdynia, 9 lipca. (PAT). Dział o godzinie 730 rano floty angielskiej opuściła port gdyński. Wczoraj dowódca okrętów angielskich zwiedził lotnisko dywizjonu morskiego w Pucku.

Lot nad południowym Atlantykiem.

Natal, 9 lipca. (PAT). (Brazylja). Lotnik francuski Mermoz odleciał dziś stąd o godz. 1640 do Dakaru w Afryce.

Powrót ambasadora Herbertte do Moskwy.

Moskwa, 9 lipca. (PAT). Dotychczasowy ambasador francuski w Moskwie p. Herbertte powraca na swoje dotychczasowe stanowisko. Zapowiedział powrót ambasadora Herbertte w tuższych kołach politycznych komentują jako objaw świadcząco o tem, że w stosunkach sowiecko-francuskich nastąpiło odprężenie.

Zderzenie pociągów w Rosji.

Moskwa, 9 lipca. (PAT). Pociąg po spieszny z Leningradu do mineralnych wód na Kaukazie zderzył się na stacji Merea z pociągiem podmiejskim, przycyżem i wagony zostały rozbite. Wśród pasażerów pociągu podmiejskiego kilkanaście osób jest zabitych i rannych. Pasażerowie pociągu pospieznego wyszli bez szwanku.

Revolucja w szklance wody.

Monaco, 8 lipca. (PAT). W czasie wyboru nowego mera doszło do incydentu. Po obliczeniu głosów i ogłoszeniu wyboru Bernasconiego na stanowisko mera, publiczność zaczęła wyrażać swe niezadowolnienie, przycyżem doszło do wymiany strzałów. Karabinierzy przywrócili spokój.

wrotnie. Bo oczywiście nikomu nie jest miłem spędzić noc w londyńskim więzieniu za to, że po nastaniu ciemności znalazło się w Hyde Parku albo po jedenasiej wypilo się szklankę piwa. Cale tłumy Anglików — jak to z łatwością można zobserwować — idą w miastach wakacyjnych na drugą stronę Kanalu, by tu użyć nieludem niekropkowanej swobody. Dla czem niekropkowanej swobody, dla turystów, przybywających z Oceanu, Anglja jest co najwyżej stacją przystankową; nie mogą się pogodzić żadną miarą z tem, by po północy śniał im kto odmówić pilniera lub spaceru po dowolnym mieście. Jaki jednak tego rezultat? Taki, że funkcję szterling pozbawiony bywa w lecie za franki, marki, liry, korony, co Bankowi Angielskiemu i giełdzie londyńskiej sprawa poważnie trudności. Ludzie wyzbawiający się waluty angielskiej, bo potrzebują zagranicą pieniędzy, otóż rozumują niektórzy, że gdyby jeszcze w dodatku wykopano tunel, Anglijcy nie lekając się już ani morskiej choroby, ani uciążliwego przesiadania z pociągu na okręt i z powrotem, tysiącami i dziesiątkami tysięcy

pielgrzymowaliby w lecie do wolnej Francji, Italji, czy jeszcze dalej, wyzbawiając się faktu, którego pozycja na giełdach mogłaby się stać tragiczną.

Jest to nie bez znaczenia. By jednak istotnie funt był tak słabym, iżby wyjazd jeszcze kilku tysięcy Anglików na letnie wypoczynek zagranicą mógł zawazyć na jego bycie lub niebyciu, to należałoby wpać.

A jednak tunelu nie chciano. Ze wszystkich stron padły w odpowiedzi na ankietę głosy negatywne. Ludność wiejska — jak to stwierdza sprawozdanie komitetu tunelowego — popadła wprost w panikę, wysyłając do Londynu deputację za deputacją, byle tylko nie dopuścić do tunelu. Izbom handlowym i przemysłowym nie uchodziło wprawdzie wprost sprzeciwić się projektowi, uczynili to jednak w całym szeregu zastrzeżeń i uwag krytycznych.

Przemógł przesąd; przemogła tradycja. Nie chciano się sprzeniewierzyć staremu przyjacielowi.

Italia a federacja europejska.

Rzym, 8 lipca. Rząd włoski wręczył przedstawicielowi Francji w Rzymie odpowiedź na memorandum Brianda. Odpowiedź włoska składa się z trzech części.

W pierwszej części rząd faszyzowski przyjmuje do wiadomości, iż chodzi tu tylko o system współpracy, o partię na idei unii, nie zaś na idei zjednoczenia, i że należy usunąć całkowitą suwerenność i niepodległość polityczną wszystkich państw. Też zasadzie rząd faszyzowski zamierza dać interpretację dość obszerną, pragnąc, aby została wyzyskana w kierunku zapewnienia praw małych państw, oraz zmazania jakiegokolwiek istniejącej jeszcze linii demarkacyjnej między narodami pokonanymi i zwyciężskimi. Rząd faszyzowski proponuje następnie, aby do wzięcia udziału w procedurze utworzenia unii zaproszone zostały także Rosja i Turcja, ponieważ niezaprzeczone jest, że państwa europejskiej, jak się pragnie osiągnąć, będą w przeszłości z celami solidarności politycznej, jak się pragnie osiągnąć. Rząd faszyzowski interpretuje zasadę solidarności europejskiej w tym sensie, że Unia federalna winna objąć wszystkie największe państwa Europy, gdyż w przeciwnym razie stworzy nie wielki kompleks państw, lecz podział Europy na wrogie sobie ugrupowania.

W drugiej części odpowiedzi rząd faszyzowski rozpatruje kwestję stosunków między projektowaną Unią federalną a Ligą Narodów. Rząd faszyzowski sprzeciwia się projektowi odzwierciedlenia w unii federalnej Europy organemu Ligi Narodów z jej plenarnym zgromadzeniem, oraz Radą, złożoną z kilku państw. Zdaniem rządu włoskiego wszystkie państwa największe i najmniejsze winny posiadać ten sam i identyczny udział w funkcjonowaniu Unii i winno im przysługiwać stale miejsce w Radzie.

Odpowiedź włoska w części ostatniej kwestjonuje celowość stawiania pojęcia bezpieczeństwa w podstawy jakiegokolwiek projektu Unii europejskiej. Zdaniem rządu faszyzowskiego, Unia europejska, aby mogła być objęta w ramach Ligi Narodów, winna posiadać te same przesłanki polityczne, co pakt Ligi, to znaczy ograniczenie zbrojeń, gwarancje przeciwko najeźdźcy, oraz pokojowe załatwienie sporów międzynarodowych. System ten winien być wprowadzony w sposób harmonijny. Bezpieczeństwo bez rozbrojenia nie jest oparte na wrzawach podstawach. W chwili obecnej system bezpieczeństwa opiera się na podobnym systemie gwarancji, a mianowicie na pakcie Ligi Narodów, na pakcie w sprawie wyzroczenia się wojny, jako środka likwidowania sporów międzynarodowych i wreszcie na traktacie locareńskim. Aby osiągnąć postępek, nie jest koniecznym zmnożenie tego systemu gwarancji, lecz jest niezbędnym przeprowadzenie rozbrojenia.

Odpowiedź włoska kończy się słowami: Rozbrojenie, ta podstawowa zasada, która w memorandum rządu francuskiego nie została wyraźnie sformułowana, stanowi — zdaniem rządu faszyzowskiego — podstawowy punkt

wyjścia dla dzieła łączności moralnej między narodami oraz postępu ogólnego zagadnienia bezpieczeństwa.

Paryż, 8 lipca. (PAT.) Omawiając odpowiedź włoską na memoriał Brianda, prasa dzisiaj pisze, że rząd włoski pragnie, aby Unia europejska pozostawała w harmonii ze strukturą Ligi Narodów, zaznacza jednak, że trudno jest pogodzić szacunek dla Li-

Z. S. S. R. a Paneuropa.

Moskwa, 8 lipca. Na kongresie partii komunistycznej Molotow złożył sprawozdanie w imieniu delegacji partii komunistycznej Z. S. S. R. w Komitecie wykonawczym kominternu. Po scharakteryzowaniu światowego kryzysu gospodarczego, Molotow poruszył sprawę Paneuropę. Zaznaczył, iż, idea Paneuropę wyraża się w praktyce przedewszystkiem przygotowaniem europejskiego sojuszu cel-

skiego Narodów z propozycją przyjęcia w poczet tworzących Unię europejską państw Turcji i Rosji, które nie chciały nigdy przystąpić do organizacji genewskiej. Dzienniki zaznaczają, że Włochy, stojąc przy boku Francji, bronili status quo Europy i dążyli do utrzymania tezy o neutralności, obecnie jednak odstąpił od tych zasad, którym większość rządów europejskich dochowuje dotychczas wierności.

nego z Francją na czele. Różnice, dzielące Stany Zjednoczone i Anglię wzrastają stale. Rozwija się energiczna walka o hegemonię w świecie. Przygotowanie się nowa wojna, która będzie nową wojną światową o rozmiarach o wiele większych, niż ostatnia wojna, zważywszy, że wpływ Anglii i Stanów Zjednoczonych rozciąga się na całe kontynenty.

Przed soborem prawosławnej Cerkwi.

Warszawa, 8 lipca. (PAT.) Przewidywanym przedsoborowym pierwszym Soboru Kościoła prawosławnego w Polsce nadyla nam komunikat, który w streszczeniu podajemy. Dnia 3 lipca b. r. o godz. 10 odbyła się w sali synodalnej Domu Metropolitalnego narada prywatna członków zebrania przedsoborowego, celem omówienia spraw dotyczących ukończenia komisji oraz przydziału referatów. O godz. 17 w lokalu Ministerstwa W. R. i O. P. odbyło się posiedzenie wszystkich 6 komisji. Dnia 4 lipca odbyło się trzecie posiedzenie plenarne zebrania przedsoborowego. Po odczytaniu i wysłuchaniu sprawozdania o przednielocznym posiedzeniu komisji o przebiegu i wyniku pierwszych posie-

żeń, po przeprowadzonej dyskusji, zebranie przedsoborowe uchwaliło rezolucję, w której wyrażona jest wiera w wrótłość zasad zawartych w historycznym reskrypcie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i zwolnienia Soboru generalnego oraz w której wypowiada się wdzięczność Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej i Wysokiemu Rządowi, dzięki życzliwości których sprawa uregulowania stanu prawnego Cerkwi prawosławnej w Polsce weszła obecnie na realne tory. Dnia 5 lipca b. r. o godz. 9 odbyły się dodatkowe posiedzenia niektórych komisji, poczem członkowie zebrania przedsoborowego opuścili Warszawę. Wznowienie prac jest przewidywane w drugiej połowie września b. r.

Dalsze awantury w ewakuowanej Nadrenji.

Berlin, 8 lipca. (PAT.) Z Twierzy donoszą, iż ubiegłej nocy powróżyły się w i częściach miasta znnowu rozruchy uliczne, skierowane przeciwko byłym separatystom. Tlum demonstrantów, złożony z kilkuset osób, zaatakował w jednej z ulic dom, w którym miesi się byłby lokal separatystów. Policji z trudnością tylko udało się powstrzymać napór tłumy. W między-

czasie gospodarz domu, który zabarykadował się w mieszkaniu, począł strzelać z okien do obłąkających. Tlum przerwał kordon policji i wdarł się do wnętrza, rozbijając i niszcząc całe urządzenie wewnętrzne. Gospodarz, zamknięty w swoim pokoju, ostrzeliwał dalej demonstrujących. Dopiero po przybyciu posiłków udało się policji uwolnić obłąkzonego.

Reichstag radzi nad odpowiedzią na memoriał Brianda.

Berlin, 8 lipca. (PAT.) Wedle informacji prasy niemieckiej, rząd Rzeszy w odpowiedzi swojej na memoriał Brianda wyrazi wprawdzie zasadniczą zgodę na projekt francuski, jednocześnie zerwał jednak uwagą na założenia polityczne, od którego zażądał bezpodstawnie powstanie europejskiego Związku gospodarczego. Przemem rząd niemiecki wskazuje na Rosję i Turcję jako na państwa nie należące do Ligi Narodów. Prawdopodobnie odpowiedź

niemiecka podkreśli również, iż niepożądanym byłoby wywołanie szturego konfliktu między sekretarjatem Ligi Narodów a sekretarjatem organizacji paneuropejskiej, która miałaby swoją siedzibę w Genewie.

Berlin, 8 lipca. (PAT.) Komisja spraw zagranicznych Reichstagu rozpoczęła dziś dyskusję nad projektem odpowiedzi niemieckiej na memoriał ministra Brianda. Obrady toczyły się na posiedzeniu poufne.

Wynurzenia przywódcy austriackich legitymistów.

Budapeszt, 8 lipca. (PAT.) Korespondent wiedeński „Reggeli Ujsag” uzyskał wywiad u przywódcy austriackich legitymistów, który oświadczył, iż naród austriacki żywi pewną niechęć do byłej cesarowej Zyty, która jest symbolem dawnej monarchii, niepożądaną dla Austrii. Duch, w jakim jest wychowywany arcyksiążę Otto przez b. cesarową Zytę, nie odpowiada woli narodu austriackiego, gdyż jest on klerykałny i konserwatywny. Austriacjcy legitymiści pragną czegoś takiego, jakie było za Józefa II. W Austrii może panować tylko cesarz ludowy.

Bobaterski saper.

Warszawa, 9 lipca. (PAT.) „Poliska Zbrojna” donosi o bobaterskiej śmierci w nurkach na obojętnej śmiertelności w nurkach obok Modlińskiej p. Prebżisza, podw. rezerwy, podczas ratowania tonących. Dnia 4 bm. s. p. Prebżisza wyratował tonącego oficera a następnie tonącą żonę tego oficera, która resztkami sił doprowadził do łodzi ratunkowej, sam zaś z powodu wyczerpania utonął. Poszukiwania nie daly rezultatu, dopiero w nocy wydobyto zwłoki. S. p. Prebżisza należał do 69 p. p. i odbywał ćwiczenia w rezerwie na kursie pionierów centrum wyszkolenia saperów w Modlinie.

O program finansowy rządu Rzeszy.

Berlin, 9 lipca. (PAT.) Po wzorajszej dyskusji w Reichstagu odbyła się u kanclerza Brueninga konferencja przywódców stronnictw rządowych, którzy przedłożyli swe postulaty i życzenia sprawie programu finansowego rządu. Stronnictwa proponują szereg zmian i uzupełnień projektu ustaw finansowych. Kanclerz przyrzekł udzielić odpowiedzi na życzenia tych stronnictw.

Dziś popołudniu gabinet Rzeszy zbierze się celem rozpatrzenia postulatów stronnictw rządowych.

Nieudane awantury bezrobotnych.

Warszawa, 8 lipca. (PAT.) Dziś o godz. 10 rano przed Państwowym Urzędem Pośrednictwa Pracy przy ul. Ciepłej zebrało się około 200 bezrobotnych, w tej liczbie pewna ilość t. zw. bezrobotnych zawodowych. Starali się oni wywołać awanturę, zakłócając spokój publiczny. Przechodzący przedwiolek policji państwowej wezwał tłum do rozeźlenia się. Wobec wyzywającej postawy tłumy, który usiłował rozbroić przedwiolek, zwrócił on pomocy najbliższej rezerwy policji konnej. Przybyło 4 konnych policjantów, którzy przystąpili do rozpraszania tłumy przy użyciu broni białej. Nikt z tłumy nie ponosił obrażeń z wyjątkiem 3 osób, które zostały lekko poranione uderzeniami szabli płazem. Następnie usiłowali demonstrujący zebrać się napowrót, do czego policja nie dopuściła.

Komisja do zbadania zajść na granicy polsko-niemieckiej.

Warszawa, 8 lipca. (PAT.) W rokowańach dotyczących zajść na granicy polsko-niemieckiej, Rządy polski i niemiecki zgodziły się na poddanie stanu faktycznego tych zajść wspólnemu ostatecznemu zbadaniu przez dwóch urzędników obu rządów, po jednym z każdej strony. Komisja ta rozpocznie niezwłocznie swoją działalność.

Rokowanie gospodarze austriacko-włoskie.

Wiedeń, 8 lipca. (PAT.) Odbywające się obecnie w Rzymie rokowanie gospodarze austriacko-włoskie, dotyczą w szczególności likwidacji finansowej oraz kwestii administracyjnych, tudzież kwestii zniesienia włoskiego zakazu przywozu dla kartofli austriackich.

W Belgii o Polsce.

Bruksela, 8 lipca. (PAT.) „Independance Belge” zamieszcza obszerny zyciorz p. Ministra Kwiatkowskiego, oraz podaje in extenso jego przedmowę do książki o zmarłym przedwiolek inżynierze Zwiślołckim. Dziennik omawia też dużej rozwój przemysłu azotowego w Polsce.

Odnaczenia rumuńskie.

Poznań, 8 lipca. (PAT.) Prasa donosi, że król Karol II rumuński nadał z okazji międzynarodowej wystawy komunikacyjnej i turystycznej p. Ministrowi inż. Kühnowi i p. Ministrowi Madyeyskiemu Wielką Wstęgę Korony Rumuńskiej, dyrektora Wystawy prof. Roppowi, dyrektora w handlowemu p. Moskalewskiemu Krzyże Komandorskie z Gwiazdą, radcy Ministerstwa S. K. i Wyższymi Komandorami III. kl., oraz ino odnaczenia kilku urzędnikom Wystawy.

„Wacht am Rhein“.

(Korespondencja własna „Gazety Lwowskiej“).

Berlin, w lipcu 1930.

Gdy ostatnie pułki francuskie przy dziękach Marsylianki maszerowały przez Wiesbaden i Moguncję w kierunku dworców kolejowych, gdy z gmachów rządowych z zachowaniem uroczystego ceremonialu opuszczono standardy aliantów, a jednocześnie na wszystkich domach w całej Nadrenji zapłonęły sztandary czerwono-złote flagi Republiki Niemiec, otwórcie się nowa karta historii. W Rzeczy 30 czerwca na 1 lipca b. r. Rzecz „odzyskała“ swe „utracone terytory“, żyznia i bogata Nadrenia, nocny ewentualni żołnierzy francuski przekroczył Ren, od czasu zatargów o spadek po Karolu Wielkim oficjalnie zasylan w krew ludzka w walce o tę „naturalną granicę“.

dzających „odwiedzając wierzność synów ojczyzny“ i t. p. wydaje się lukrowanym patosem, gdy się zważa, że nic nie stało na przeszkodzie zachowaniu tej wierzności, a władza zwierzchnia Rzeczy, pomimo okupacji, pod wszelkimi względami stale rozciągała się na Nadrenię, Zresztą, jak słusznie zauważali trzeciwi myślicy Niemcy w prasie demokratycznej, naród niemiecki w ciągu czterech lat wojny okupował tak znaczące terytory obca (a połowa Europy środkowej) odczuła to w stopniu bardzo ostrym, że obsadzenie Nadrenji było raczej pewnym wyrównaniem niesprawiedliwości zawiadniczenia obcom terytorjum.

Uroczysta odezwa rządu Rzeczy, wydana z okazji ewakuacji Francuzów „do narodu niemieckiego“ a podpisana przez prezydenta Hindenburga i wszystkich członków gabinetu, koń-

czy się zbyt znanym Europie i wywołującym przykre refleksje hasłem: „Deutschland, Deutschland über Alles“. Czy umieszczenie tego „przykazania“ da się pogodzić z zasadami Lorcarna, Thyry i Ligi Narodów, gdzie wszystkie państwa są równe, gdzie Niemcy są „pa inter pares“ — aż tu nagle wypływa idea „über Alles“ — Aż to nie są tylko czyste frazesy, wynika z treści odezwy, powitalnych depesz i głośnych prasy: po „uwolnieniu“ Nadrenji Niemcy widzą dalszy swój cel polityczny w odzyskaniu Zagłębia Sary. Wbrew układowi Wersalskiemu i mającemu nastąpić w Zagłębiu głosowaniu powszechnemu, nawet demokratycznie nie niemieckie politycy mają już żądać ewakuacji Francuzów z nad Sarry. O „korytarzu“ polskim aż nadto było głośno, by je tu ponownie przytaczać. Maluczko, a „über Alles“ wyróżnie ponad dawne granice Niemiec, i „uciskanie Niemcy“ wroźwiwie żęchać stan z przed 1914 roku.

P. A.

Warszawa, 9 lipca. (PAT). Dziś przybywa do Warszawy z Gdyni wiceminister włoskich kolei p. Penavaria wraz z małżonką oraz generalny dyrektor kolei bułgarskich Boszko. Po 2-dniowym pobywie w Warszawie goście zagraniczni udadzą się do Krakowa, gdzie spędzą 3 dni przed ostatecznym wyjazdem z Polski.

Warszawa, 8 lipca. (PAT). W związku z Międzynarodową Wystawą Komunikacyjną i Turystyczną w Poznaniu, w dniu 15 bm. przybywa do Polski rumuński minister komunikacji Manulescu, który będzie gościem Rządu polskiego. Minister Manulescu w dniu 15 bm. przybywa do Warszawy, wieczorem zaś tegoż dnia wyjazd z Ministrem Kuhnem wyjeżdża do Poznania na Wystawę. Z Poznania uda się też do Gdyni. Prócz Ministera Manulescu zapowiedzieli swoją przyjazd minister robót publicznych i lotnictwa z Francji oraz ministrowie komunikacji z Łotwy, Estonii i Belgji.

Echa katastrofy „Karageorgiewicza“.

Wiedeń, 8 lipca. (PAT). Wedle doniesień dzienników z Pragi, domaga się prasa czeskosłowacka surowego śledztwa w sprawie okrętu „Karageorgiewicza“ na Adriatyku, w przebiegu której-to katastrofy wielu obywateli czeskosłowackich zostało zabitych i rannych. Nadszedł tu wieczerem z Rzymu wiadomości stwierdzają, że komendant Morosini obserwował zaniepokojony zmyniony kierunek parowca jugosłowiańskiego, stając się wszelkimi siłami zapobiec katastrofie. Było już jednak za późno. Okręt włoski zajął się natychmiast rozbitkami, otrzymawszy od komendanta jugosłowiańskiego gorące podziękowanie za te akcje.

Olbrzymi pożar.

Czestochowa, 8 lipca. (PAT). O godz. 6.30 wybuchł w tutejszej papierni Kohna i Makusfelda olbrzymi pożar, który natrążył na masę łatwo palnego materiału, przybrał odraz niewzruszone groźne rozmiary, zagrażając sąsiedniej fabrylni przędzalniczej. Na miejsce pożaru przyjechała straż pożarna czestochowska oraz kilkanaście strażniczych ochotników. O godz. 9 wieczerem padła paszą plomieni stara papiernia, ubezpieczona na 5 milionów złotych. Spłonęła ona doszczętnie z wyjątkiem magazynów i kotłów. Straty olbrzymie. Fabryka zatrudniała około 300 robotników.

O zbliżeniu austriacko-węgierskie.

Wiedeń, 8 lipca. (PAT). Z okazji wizyty kanclerza Schöbera w stolicy Węgier, zamieszcza dzisiejsza „Reichspost“ artykuł prof. Fantossa, wyrażający zaprzycanie, że zbliżenie się dwu państw b. monarchji byłoby uzasadnione tak pod względem geograficznym jak i historycznym, gospodarczym i kulturalnym. Przedwzrostkiem powinny jednak oba te kraje zaciścić swoje stosunki pod względem i gospodarczym, gdyż doświadczenia z lat ostatnich nie wykazują zbyt pożytecznego bilansu w uprawianej dotychczas polityce handlowej. Powróć do systemu traktatów handlowych z czasów przedwojennych nie odpowiada inte-

resom obopólnym. Ażoli w czasach, w których nawet wielkie układy handlowe narażają na wielką trudność, nie można myśleć o daleko idącym zbliżeniu. Jest ono jednak koniecznością, a konieczność te udowadniają dane statystyczne, wedle których 10% całego wywozu węgierskiego — w ostatnich 5 latach przypada na Austrię, narażając w Węgrzech korzystny dla siebie kraj eksportowy. Autor artykułu nie jest zdania, że pomiędzy takimi państwami jak Austria i Węgry państwo powinno stosunki prawdziwie satelickie. Zbliżenie obu państw spowodowałoby zaraz zasadniczy zwrot w polityce Europy środkowej.

Znakomici cudzoziemcy w podróży po Polsce.

Gdańsk, 8 lipca. (PAT). Wczoraj przybył tu z Poznania włoski podsekretarz stanu w ministerstwie komunikacji p. Penavaria. Po złożeniu wizy Komisarzowi Generalnemu Rzecyzpolspitej Polskiej w Gdańsku Ministerstwu Strassburgowemu, podsekretarz stanu Penavaria podejmowany był śniadaniem przez włoskiego komisarza Ligi Narodów w Gdańsku hr. Gravine. Wieczerem p. Penavaria był gościem ambasadora włoskiego w Warszawie, który chwilowo był w Zopotach na urlopie. Dziś rano odjechał p. Penavaria do Gdyni.

Gdynia, 8 lipca. (PAT). Dziś ba-

wił w Gdyni wiceminister komunikacji Italji p. Penavaria, w towarzyszywie pierwszego sekretarza ambasady włoskiej, oraz p. Roboff, polski bułgarski i generalny dyrektor kolei bułgarskiej. Goście zwiedzili miasto i port w towarzyszywie specjalnie przybyłego z Warszawy naczelnika Wydziału portowego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu inż. Lewskiego, dyrektora kolei Dobrzyckiego, sekretarza Urzędu Morskiego p. Ichnatowicza i innych wyższych urzędników kolejowych i Urzędu Morskiego. Przyjazd p. Penavarii do Gdyni był nieoficjalny.

mre.

Europejczyk.

Gdy w ubiegłym roku na Walnem Zgromadzeniu Syndykatu Dziennikarzy polskich postawił presz Fryling wniosek mianowania seniora dziennikarzy lwowskich członkiem honorowym, odezwali się gorące okłaski dziennikarzy starszego pokolenia, za przykładem poszli młodszy i najmłodszy, choć o wyróżnieniu tak zaszczytnie Tadeusz Czapelski mało chyba posiadali wiadomości.

Wszak — niestety — dzisiaj musi się przedmówić i Platona Kostekięgo z Krakowa, i Jana Dobrzańskiego i Stanisława Schnür-Pepłowskiego, Aulego Urbanińskiego, Władysława Bętkę, Mikolaja Rodocia) Bierackiego i tyni innych, dla kultury przedwzrostkiemu Lwowa tak bardzo zasłużonych. Dłaczegoż Czapelski miał stanowić pod tym względem wyjątek? Ze Zjeźdźców na to dało być obecnego rozspórwanego pokolenia za malo. Przecie i Stanisław Rossowski, laureat miasta Lwowa, chadza, jak zwykle, zamysłony po ulicach ukochanego przez siebie grodu, nie za-

ważony nawet przez tych, dla których tyle w ciągu swej literackiej i dziennikarskiej kariery napisał.

A jednak o Czapelskim godzi się pamiętać i głowy przed nim przy spotkaniu uchylić. Encyklopedia zanotowała o tym 80-letnim literacie-publicyście, iż w Warszawie był ongi sekretarzem redakcji „Kuryera Warszawskiego“ i „Tygodnika Ilustrowanego“, potem redagował „Kuryera Czołennego“. Dodam przy tej sposobności, że pismo to zeuropeizował, przystosowując je do wzorów zachodnich.

Powróćmyż w r. 1892 do Lwowa, dostaje się tu do instytucji, której kulturalne wysoce otoczenie stanowiło dlań wprost wymarzony teren spokojnej i pozytywnej pracy.

Zrazu pełni Czapelski w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich obowiązki kierownika czyteln, pryncjonalnie przedwzrostkiemu dla młodzieży, bo ta wypełniała zwykle są najliczniejszą. I znaly wówczas szerokie jej koła i szanowały, a często i chochały tego

starszego pana o dobrych oczach, który spojrzący na „kawalera“, odrazu zdawał, co z twórczością rozdajeł, czy tłumaczonej przypadnie mu specjalnie do gustu, co go przede-wszystkiem zainteresuje.

Młodzież kochała, a że był równocześnie kapitanym — znał literaturę, więc efekt tych dwu cech charakterystycznych musiał występować zawsze dodatnio.

Z kole zastaje Czapelski sekretarzem Ossolinum, przywiązując się do tej instytucji serdecznie, temperament tkwi w nim jednak zawsze dziennikarski, i choć zające jego nie pozwalał zbytnio oddawać mu się dziennikarstwu, nie przestaje być nadal „panem redaktorem“. Za takiego uważaliśmy go zawsze.

Osobno wydal niewiele, jedną rozprawę ogłosił sam, inną wspólnie z L. Bernackim; czas jakiś redagował „Niedzieli“ i „Kronikę powszechną“. Nie w tem leży jednak jego niezaprzeczona zasługa i prawo do pamięci nie-przemijającej.

Czapelski pisał po polsku, jak niewiele mu współczesnych. Rozkocharny w języku ojczystym, czyścił go bezwzględnie i nieustępliwie z chwastów

provincjonalizmu, czy germanizmu, jakich się tak wiele zachwale pleniło w b. Galicji. Wzorowaliśmy się na nim i pisali z każdego jego artykułu, jak i użyciu go polski i po... europejsku. Bo Europejczykiem był on i pozostał do tej chwili w każdym słowie i gestie. W sposobie wyławiania się, umiarkowanie danego tematowi, polemiki, w której — choć nieraz bywała cięża — zawsze był elegancki i rycerski. Doznał czasem, nawet mimowoli, nie obraził nigdy!

Językowy ten purysta i Europejczyk — publicysta, ilekroć użył nawet w niepodpisany przez siebie artykule głos zabrał, nie mógł pozostać w ukryciu. Po przeczytaniu pierwszych wierszy wiedziliśmy, co zacie jest ten artykuł i kto go rozdi.

W tem ukochanu i przestęganu nieskazitelności języka polskiego; w wprowadzeniu do życia i roboty dziennikarskiej europejskiej na model zachodnią w dobrym znaczeniu tego słowa; w przestęganu bacznym i pilnem honorem dziennikarza polskiego tkwi prawo senjora polskiego dziennikarstwa we Lwowie do uznania i pamięci.

